

HOOFDSTUK IX

Het Groote Licht der Zaligheid

HOOFDSTUK 8: 23; 9: 1.

23. Maar het land, dat beangstigd was, zal niet gansch verduisterd worden; gelijk als Hij het in den eersten tijd verachtelijk gemaakt heeft, naar het land van Zebulon aan, en naar het land van Nafthali aan, zoo heeft Hij het in het laatste heerlijk gemaakt, naar den weg zeewaarts aan gelegen over de Jordaan, aan Galilea der Heidenen.

1. Het volk, dat in duisternis wandelt, zal een groot licht zien; degenen, die wonen in het land van de schaduw des doods, over dezelve zal een licht schijnen.

De profeet heeft in vers 23 het oog op de geteisterde streken, wier inwoners het eerst door Assur in ballingschap zijn weggevoerd. Die werden *in den eersten tijd verachtelijk gemaakt*, d. w. z. het eerst ontvolkt. Daarom behaagt het den Heere om aldaar het eerst het licht van den Messias te laten schijnen. Uit Matth. 4: 14-16 zien we dat dit reeds letterlijk vervuld is in de eerste komst des Zaligmakers. Toch mogen we daar niet de finale vervulling zoeken. Er zal blijkens het volgend verband ook van dit woord nog een nadere eindvervulling komen. Hoewel we volgaarne toestemmen, dat de Heiland een groot Licht was voor Galilea in Zijn eerste komst, daar Hij een tijdlang woonde te Capernaüm aan de zee en die stad tot den hemel toe verhoogde, in Galilea het meest verkeerde, daar Zijne discipelen koos en Zijne meeste wonderen er verrichtte, zoo gelooven we nochtans, dat de Heere naar de vaste wet der compensatie het verachte Galilea nog eens heerlijk zal kronen in den dag Zijner wederkeering tot Israëel. De volgende drie verzen toch spreken over de geheel eenige blijdschap, die Israëel zal smaken in dien volheerlijken dag.

De Groote Blijdschap van het Herstelde Israëel

VERZEN 2 TOT 4.

2. Gij hebt dit volk vermenigvuldigd, maar Gij hebt de blijdschap niet groot gemaakt; zij zullen nochtans blijde wezen voor uw aangezicht, gelijk men zich verblijdt in den oogst, gelijk men verheugd is, wanneer men den buit uitdeelt.

3. Want het juk van hunnen last, en den stok hunner schouders, en den staf desgenen, die hen dreef, hebt Gij verbroken, gelijk ten dage der Midianieten;

4. Toen de gansche strijd dergenen, die streden, met gedruisch geschiedde, en de kleederen in het bloed gewenteld en verbrand werden, tot een voedsel des vuurs.

De vertaling en opvattingen van vers 2 loopten zeer ver uiteen. Thans zijn echter uitleggers eenstemmig van gedachte dat het woordje *niet* niet in den tekst behoort, wijl het eenige tegenspraak in dit vers en verband verwekt en dewijl het in vele handschriften niet wordt gevonden. Wil men het toch behouden, dan dient men het aldus op te vatten: „Gij hadt voorheen dit volk wel groot gemaakt in getal, doch niet in blijdschap.” Dan wordt in het tweede deel van den zin geprofeteerd, dat dit in de toekomst gansch anders zal zijn, dat in tegenstelling met de verledene droefenis, de toekomstige blijdschap des te grooter zal zijn. Deze gedachte is zeer treffend en strookt niet alleen met de leidende gedachte van het verband, maar kan taalkundig ook goed verdedigd worden. Het staat in elk geval vast dat de Schrift ons op andere plaatsen genoegzaam leert, dat Israël niet alleen groote blijdschap zal hebben in zijn herstel, maar daarna ook ten zeerste vermenigvuldigd zal worden. De groote blijdschap welke Israël dan zal smaken wordt hier door twee vergelijkingen uitgedrukt. Hunne vreugde zal groot zijn als de oogstvreugde en als de overwinningsvreugde, wanneer de soldaten den behaalden oorlogsbuit zich zien toegedeeld. Verder worden ze vergeleken bij een os, die na den ganschen dag gezwoegd te hebben, onder het knellend juk, dat van zijn schouder ziet gelicht, terwijl de stok waarmede het moede trekdier op den schouder geslagen was, wordt verbroken. Ja, zoo groot zal Israëls verlossing zijn, dat slechts de roemrijke verlossing door Gideon van uit de hand der Midianieten er eenigermate mede kan vergeleken worden, Richt. 7:22. De tweede helft van vers 4 late men niet slaan op het verleden, maar op de toekomst, want we hebben daar eene heerlijke profetie, dat al de krijgstoerusting met vuur verbrand zullen worden. Alle soldatenschoenen en soldatenmantels, nog klam en druipend van het bloed, zullen door het vuur van het volkengericht verteerd worden. Men vergelijke 2:4; Mich. 4:3 en andere plaatsen.

De Geboorte en Heerschappij van Christus

VERZEN 5 EN 6.

5. Want een kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en de heerschappij is op Zijnen schouder; en men noemt Zijnen naam Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst:

6. Der grootheid dezer heerschappij en des vredes zal geen einde zijn op den troon van David en in Zijn koninkrijk, om dat te bevestigen, en dat te sterken met gericht en met gerechtigheid, van nu aan tot in eeuwigheid toe. De ijver des HEEREN der heirscharen zal zulks doen.

Hel is zeer jammer dat men in deze woorden in den regel alleen maar een schoone adventsgedachte ziet, eene gedachte, die heen wijst naar de geboorte van het Kindeke te Bethlehem. Het redegevend voegwoordje *want* dat hier van zoo groote beteekenis is en het verband van den tekst komen bij die oppervlakkige opvatting ganschelijk niet tot hun recht. De vraag was nog niet beantwoord, waarom dat verachte volk zoo groote blijdschap, overwinning, vrede en rust zou verkrijgen. Daarop nu geven deze woorden ons het antwoord, het is omdat aan dit volk een Kind is geboren en een Zoon is gegeven. De twee namen *Kind* en *Zoon* wijzen op de menschheid en de Godheid des Zaligmakers. Bij het natuurlijk in zijn verband leggen van deze woorden gevoelt men zoo maar, dat het de bedoeling des Geestes in het geheel niet was om hier met nadruk te wijzen op de geboorte en het werk des Heilands in Zijn vernedering, want Hij stelt ons Hem hier voor als een groot Overwinnaar, Die al Zijne vijanden heeft verslagen op het slagveld en Zijn volk verlost van het juk hunner halzen.

De heerschappij is op Zijn schouder. Ook wij spreken thans nog van een vorst als *bekleed* met de heerschappij, een spreekwijze die ontleend is aan het dragen van het koninklijk staatsiekleed, dat de heerschappij verzinnebeeldt. Toch is hier nog een andere reden waarom dit aldus wordt uitgedrukt, een reden waarop Calvijn in zijne scherpzinnigheid reeds heeft gewezen. Wij hebben hier namelijk eene treffende tegenstelling tusschen den *stok* des drijvers, die Israël op de schouders had, vers 3, en de *heerschappij*, welke Christus op Zijn schouders heeft. Israël ging gebukt onder de heerschappij der antichristelijke wereldmachten, terwijl de Christus daarentegen Zelf alle heerschappij uitoefent. De Christus heeft niet vijf namen, maar een vijfvoudigen *naam*. Er is bij Hem een ambt en eene heerlijke uitstraling Zijner gaven en deugden. *Wonderlijk* was en is Hij en zal Hij zijn, wonderlijk in Zijn wezen en werken. *Raad* beteekent hier raadsman, raadgever. Zoo Achaz en zijn volk in hunne radeloosheid zich slechts tot Hem begeven

hadden! Er is bij Hem raad in den allergrootsten nood en dood. *Sterke God*. Hier is een schoon bewijs voor Zijne Godheid en Zijne almachtige kracht. Hij is de sterke Held, bij Wien God hulpe beschoren heeft tegen dood en graf en Satan, zonde en hel. *Vader der eeuwigheid*. Dat hier wederom een bewijs voor Zijne Godheid bedoeld is, vinden we niet waarschijnlijk. De Vulgaat heeft hier o. i. de juiste vertaling getroffen in de uitdrukking *pater futuri saeculi* d. w. z. *Vader der toekomstige eeuw*. In verband met Zijn laatsten naam van *Vredevorst* wordt hier kennelijk gezinspeeld op het heerlijk feit, dat Christus alleen groot zal zijn in de toekomstige heilseeuw, waarin Hij zal regeeren. Men denke hier dus niet aan den Vader als de eerste persoon der Goddelijke Drieëenheid, maar aan Christus' gezag en macht in die heilseeuw, die gelijk zal staan met het recht en gezag van een vader in zijn huisgezin. Het volgende vers begunstigt deze gedachte ten zeerste, want daar wordt gesproken over de grootheid Zijner heerschappij en des vredes. Daar wordt ons ook de gedachte aan de hand gedaan, dat Hij zittende als den Vredevorst op Davids troon, gelijk eens Salomo, dit Rijk niet aanstonds in al zijne glorie zal ontvangen, doch het bij den aanvang zal sterken door recht en gerechtigheid en dat er toename, groei in Zijn Rijk zijn zal. Het ijvervuur van Jehova Zebaoth waarborgt ons deze heerlijkheid.

De Rede van de Uitgestrekte Hand

VERZEN 7 TOT 11.

7. De Hcerc heeft een woord gezonden in Jakob, en het is gevallen in Israël.

8. En al dit volk zal het gewaar worden, Efraïm en de inwoner van Samaria; in hoogmoed en grootschheid des harten, zeggende:

9. De tichelsteen en zijn gevallen, maar met uitgehouwene steenen zullen wij wederom bouwen; de wilde vijgeboomen zijn afgehouden, maar wij zullen ze in cederen veranderen:

10. Want de HEERE zal Rezins tegenpartijders tegen hem verheffen, en Hij zal zijne vijanden zamen vermengen:

11. De Syriërs van voren, en de Filistijnen van achteren, dat zij Israël opeten met vollen mond. Om dit alles keert Zijn toorn zich niet af, maar Zijne hand is nog uitgestrekt.

Hier begint het tweede deel van dit hoofdstuk, dat doorloopt tot vers 4 van het volgende. In regelmatige orde wordt ons telkens weder gezegd: *Zijne hand is nóg uitgestrekt*, weshalve we dit noemden

de rede van de uitgestrekte hand. Deze rede is gericht tegen het Noordelijk Rijk. Ofschoon Jesaja inzonderheid arbeidde in Juda en Jeruzalem, zoo had hij toch ook gedurig weder eene boodschap voor het Noorden. De stammen van het Noorden beloofden zich blijkbaar gouden bergen van hunne verbintenis met Rezin van Syrië. Deze dwaasheid nu wordt in deze verzen ten strengste berispt. En niet alleen hunne dwaasheid, maar ook den trots hunner harten, die daarin uitkwam. In plaats van zich te verootmoedigen voor het aangezicht Gods over de menigvuldige rampen, die hen reeds getroffen hadden, waren ze nog vervuld met een luchthartig optimisme voor de toekomst. Dit optimisme trad aan het licht in de slagwoorden, die destijds opgeld deden en blijkbaar op aller tong zweefden, evenals weinige jaren geleden hier te lande zulke slagwoorden een betooverenden invloed op duizenden hadden als bijv. de wereld veilig maken voor de democratie, den oorlog bannen door een grooten oorlog enz. Door den vijand waren blijkbaar vele huizen afgebroken en vele boomen geveld. In zijn lichtzinnigheid riep men nu uit: *Tichelstenen*, huizen van gewone baksteenen, *zijn gevallen; maar met uitgehouwene stenen zullen wij wederom bouwen!* Wilde vijgeboomen mocht de vijand geveld hebben, zij zouden ze door cederen, een betere houtsoort, vervangen. De armelijke huisjes wilde men dus door kostbare paleizen vervangen en de gerooide wouden wilde men veel heerlijker maken dan ze geweest waren. Welk een korte maar diep zielkundige voorstelling is dit van een afvallig geslacht, dat altijd van betere tijden blijft droomen en zich luchthartig weet heen te zetten over de geduchte oordeelen Gods, een geslacht dat een hoerengelaat heeft en weigert schaamrood te worden! Wanneer echter de oordeelen Gods niet tot verootmoediging leiden, dan komt God met meerdere en zwaardere tuchtmiddelen. Volgens vers 10 zal Hij Rezin's vijanden, de Assyriërs, tegen Efraïm verwekken. Door de alliantie met Rezin kreeg Israël meer vijanden. Het is de grootste dwaasheid van een volk om op zijne bondgenooten te steunen, want door elken bondgenoot krijgt men er enkele vijanden bij. Assur was een vijand van Syrië en door dit bondgenootschap dus ook van Israël. *Hij zal zijne vijanden samen vermengen.* Hier komt het karakter van het Antisemitisme weer om den hoek gluren. De vijanden van Israël waren eigenlijk ook vijanden van elkander, doch in Zijn toorn vermengde God ze. Dit beteekent dat Hij ze één maakte en schouder aan schouder deed staan in den strijd tegen Israël. Assyriërs, Syriërs en Filistijnen zouden Israël van voren en van achteren bezetten, zoodat ze noch voor noch rugwaarts konden keeren en ze zouden Israël *opeten met vollen mond.* Dit is het beeld van een verscheurend dier, dat met opgesperden muil zich werpt

op zijn prooi om het ganschelijk te verslinden. Zoo zou Israël door de hem benauwende volken gansch verslonden worden, zoodat het niet meer als volk in zijn land kon bestaan.

De Kop en de Staart

VERZEN 12 TOT 16

12. Want dit volk keert zich niet tot Dien, die het slaat, en den HEERE der heirscharen zoeken zij niet.

13. Daarom zal de HEERE af houwen uit Israël den kop en den staart, den tak en de bieze, op eenen dag.

14. (De oude en aanzienlijke, die is de kop; maar de profeet, die valsheid leert, die is de staart.)

15. Want de leiders dezes volks zijn verleiders, en die van hen geleid worden, worden ingeslokt.

16. Daarom zal zich de Heere niet verblijden over hunne jongelingen, en hunner weezen en hunner weduwen zal Hij zich niet ontfermen, want zij zijn allen tezamen huichelaars en boosdoeners, en alle mond spreekt dwaasheid. Om dit alles keert zijn toorn zich niet af, maar Zijne hand is nog uitgestrekt.

Het tweede deel dezer rede behelst eene beschrijving van de verwoestingen, die de vijanden welhaast in Efraïm zouden aanrichten, voornamelijk daarin bestaande dat de verleidende leiders zouden worden uitgeroeid. Ook dit deel eindigt weder met het somber refrein: „Om dit alles keert zich Zijn toorn niet af, maar Zijn hand is nog uitgestrekt.” Reeds in 5:25 ontmoetten we deze uitdrukking. Het uitstrekken van Gods hand komt in de Schrift voor in drieërlei zin: het is een teeken van bescherming, van uitnoodiging of van gericht, doch bij Jesaja komt het steeds voor in de laatstgenoemde beteekenis.

De *kop* en de *stoort*, die zullen worden afgehouden in Efraïm, worden gelukkig door God Zelf verklaard, zoodat vergissing hier is buiten gesloten. Kop en staart zijn beide de uiterste einden van een dier, het edelste en het onedelste. De kop is de oude en aanzienlijke regeeringspersoon, terwijl de staart wijst op de valsche profeten. Met een innerlijk genot zal onze ware profeet deze goddelijke verklaring aangaande de valsche profeten tusschen twee haakjes gezet hebben. Wij hooren in Jesaja's dagen niet zooveel van de valsche profeten als in de dagen van Jeremia en Ezechiël, doch wat we er hier van hooren is ook een boekdeel vol beschrijvingen waard. Men vergelijk ook met deze uitdrukking hetgeen gezegd wordt in 19:5. Reeds eerder had Jesaja er op

gewezen dat de leiders des volks verleiders waren, 3:12, die het volk als een verscheurend dier verslonden. En de domme scharen lieten zich vrijwillig door hen leiden naar het verderf. Mijn volk heeft het gaarne alzoo, zoo klaagde Jehova eens bij monde van Jeremia. De wereld en ook een afvallig bondsvolk wil bedrogen zijn. De uitdrukking *tak* en *bieze* wijst op hetzelfde als de *kop* en de *staart*. De tak groeit in de hoogte en ziet dus op het hooge en aanzienlijke volksdeel, terwijl de bieze groeit in het modderig moeras, en dus wijst op het lage deel des volks, de heffe des volks. De Heere is zeer grimmig over Efraïm. Hij zal geen welgevallen hebben in zijne jongelingen, anders de hoop, de bloem, de trots der natie en de kracht van het leger eens volks; meer nog, Hij zal Zich zelfs niet over hunne weezen en weduwen ontfermen, want zij zijn allen tezamen *huichelaars* en *boosdoeners* en (*die mond spreekt dwaasheid, beter, schandelijkheid, vuilheid*. Deze drie uitdrukkingen zeggen hoe volslagen het zedenbederf in het Noordelijk Rijk geweest moet zijn. Het was eene bedorvene, walgelijke massa, waaraan geen redden meer was. Eene snoode bende van Godvergetenen. En dit waren geene *Heidenen*, maar *bondelingen*, die het licht van 's Heeren wet ontvangen hadden en tot wie 's Heeren trouwe gezanten meermalen waren gezonden. Was het wonder, dat 's Heeren grimmige toorn ontstoken was en Hij geene ontferming meer kon bewijzen? Met Van Der Palm kunnen we echter ook zeggen dat „de rampen van den Assyrischen krijg, onder Tiglath-Pilezer, zwaar en verschrikkelijk moeten geweest zijn, indien wij ze naar deze en soortgelijke voorzeggingen beoordeelen.” De Assyrische koningen waren ontzaggelijk wreed en zoo zal ook Tiglath-Pilezer geene barmhartigheid geoeffend hebben aan de jongelingen, de weduwen en de weezen van Efraïm.

Een Verschrikkelijke burgeroorlog

VERZEN 17 TOT 20

- 17. Want de goddeloosheid brandt als vuur, doornen en distelen zal zij verteren, en zal aansteken de verwarde struiken des wouds, die zich verheven hebben als de verheffing des rooks.**
- 18. Van wege de verbolgenheid des HEEREN der heirscharen zal het land verduisterd worden; en het volk zal zijn als een voedsel des vuurs: de een zal den ander niet verschoonen.**
- 19. Zoo hij ter rechterhand snijdt, zal hij toch hongeren, en zoo hij ter linkerhand eet, zal hij toch niet verzadigd worden; een iegelijk zal het vleesch zijns arms eten:**

20. Manasse Efraïm en Efraïm Manasse, en zij zullen te zamen tegen Juda zijn. Om dit alles keert Zijn toorn zich niet af, maar Zijne hand is nog uitgestrekt.

Deze verzen schetsen ons een bloedigen burgerkrijg onder het beeld van een alles verterenden boschbrand en die het gansche land met vuur en rookkolommen vervult. Ook de uitdrukking van vers 19: „*een iegelijk zal het vleesch zijns arms eten*” is geene beschrijving van grooten hongersnood maar van burgerkrijg en broedermoord. Zelfs de twee nauwst verbonden stammen Manasse en Efraïm zullen elkander aanvliegen in verhitte woede. Slechts op één punt zullen ze een zijn, namelijk in hun haat tegen Juda. Wanneer men vraagt naar de vervulling dezer voorzeggingen, dan kan gewezen worden op de anarchistische tijden onder de laatste koningen van Israël. Zie II Kon. 15. Israëls gruwelen waren de brandstof voor dit oorlogsvuur, dat hen allen zou verteren als kaf, want de ziener zag de hand des Heeren nog uitgestrekt; die hand, die krachtige daden doet zoowel in gericht als in genade.